

jevo, za odbornike pa tov. nadučt.: B. Andoljška, J. Kozjaka, in J. Zajca. Hkratu so bili voljeni za delegate k Zavezinemu zborovanju: J. Zajc, F. Kozjak, M. Debelak in B. Andoljšek; namestnikom pa: J. Simončič, P. Širčelj, J. Levstik in M. Pelko. — Prihodnje zborovanje se vrši v jesenski dobi, najbrže v mesecu oktobru.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za Svetolenartski okraj zboruje dne 7. avgusta t. l. od polu 11. uri pri Sv. Trojici Slov. goric z naslednjim sporedom: 1. Pozdrav podpredsednika, posebno na srečno ozdravelega 26letnega društvenega predsednika; 2. zapisnik; 3. dopisi in pogovor o njih; 4. predavanje g. filoz. J. Kovačiča: Eno poglavje o knjižni izreki slovenskega jezika; 5. poročilo delegatov; 6. slučajnosti, predlogi, nasveti. Polnoštevne udeležbe prosijo in se je nadeja za odbor: Fran Kranjc, t. č. podpredsednik.

Učiteljsko društvo za broziški in sevniški okraj ima v nedeljo, dne 3. avgusta t. l., na Vidmu svoje redno zborovanje. Zborovanje se prične ob pol 11. uri dopoldne in se vrši po sledečem vzporedju: 1. Čitanje zapisnika, 2. Dopisi in društvene zadeve, 3. O disciplini v stanovski organizaciji (por. tov. Jamšek), 4. Želje in naveti. Pri zborovanju se bo tudi pobirala udnina za Slov. Šol. Matico. Obilne udeležbe pričakuje odbor.

Književnost in umetnost.

Ganglove drame v češkem prevodu. Iz Prage nam poročajo? Adolf Šustr je oskrbel češki prevod Ganglovih dram »Sin«, »Katka Poljakova« in trilogije »Dolina solz«, ki obsega drame »Dva svetova«, »Dedščina« in »Trpina«. — Vse te drame izidejo v tisku, najprej pa se uprizori v Pragi »Sin«. — Isti prevajalec je prevedel na češki jezik tudi Ganglove »Bele rojake«, ki izidejo v tisku.

Narodna Čitalnica v Kranju 1863—1913. — Spominjska knjižnica, posvečena ob petdesetletnici vsem dosedanjim članom in sodelavcem, dobrotnikom in prijateljem. Sestavil prof. Makso Pirnat. — Izdala in založila Narodna Čitalnica v Kranju. Tiskarna »Sava«. — Elegantna knjižnica, sestavljena z vso skrbnostjo in vestnostjo, nam predločuje polstoletno kulturno delo, ki ga je z vnmom in uspehom izvrševala Narodna Čitalnica v Kranju. — Po vsebini bogata in poučno knjižnico krasi podoba častnih članov: Strossmayerja, Bleiweisa, Mencingerja in Šavnika. — Iz vsebine, ki jo je spretno zbral in uredil prof. Pirnat, je razvidno, koliko lepega kulturnega dela je izvršilo imenovano društvo. Naj služi za zgled drugim podobnim in enakim društvom!

Politiški pregled.

* **Povišanje števila rekrutov.** Iz Budimpešte poročajo, da bodo pogajanja o povišanju števila rekrutov nadaljevali. Končni uspeh pogajanj se predloži delegacijam, ki bodo zborovale koncem septembra na Dunaju. Grof Berchtold podpira predlog vojnega ministra Kroatina, ki hoče, da naj se poviša število rekrutov pri armadi in pri obeh deželnih brambah za okroglo 50.000 mož.

* **Novi hrvaški komisar.** Uradni list objavlja cesarsko lastnoročno pismo, v katerem se imenuje grof Pejačević za ministra za Hrvaško, se odstavi Cuvaj od svojega mesta in imenuje baron Skerlec za kraljevega komisarja na Hrvaškem. V lastnoročnem pismu se komisar pozivlja, da čimprej ustanovi na Hrvaškem redne razmere, vzdržuje nepremakljivo državno pravno razmerje Hrvaške do Ogrske.

* **Nemščina na Ogrskem.** Ogrski naučni minister Jankovics je 22. julija 1913 nekemu časnikarju nasproti izjavil, da namerava na Ogrskem ustanoviti enotno srednjo šolo, v kateri bo veliko važnost na to polagal, da se bo poučevala nemščina, ker je potrebno, da zna ogrska inteligenca nemško.

Kranjske vesti.

— **Skraino netaktnost** je zagrešil ljubljanski A. Maier, ki je bil nadzornik in sošolec pokojnega Pretnarja, pa se njegovega pogreba ni udeležil. S tem je ostentativno demonstriral proti rajnemu značajnemu in zglednemu učitelju, ki ni svoje življenje zagrešil nič drugega, nego da je ostal mož! — Sicer pa ta plitvost, oziroma to popolno pomanjkanje plemenitejših čuvstev takega nadzornika, kakršen je A. Maier, popolnoma izgine ob splošnih simpatijah, ki jih je pokojni tovariš Pretnar užival v vseh krogih. Celu

hudi in strastni Slomškarji so prišli učitelju-trpinu na zadnji poti izkazat poslednjo čast — samo A. Maier je ostal s svojim mrzlim srcem sam, da ga sedaj vsi človeški ljudje obsojajo še bolj, nego so ga prej. Njega ne gane niti veličastvo smrti — naj torej s kamenom v prsih ostane sam do konca dni!

— **Diplomo častnega članstva**, ki jo je izročilo Novomeško učiteljsko društvo svojemu častnemu članu, ravnatelju Jos. Turku, je izdelal tov. Dragotin Humek, strokovni učitelj v Krškem. Diploma je umetniško delo prve vrste. Ko je bila razstavljena v Rudolfovem, so jo vsi občudovali ter hvalili delo in mojstra. — Res, česar se loti naš vrlji Dragotin, vse izvede sebi v čast, nam v veselje in užitek.

— **Slovenec se jezi**, ker smo mu rekli, da so klerikalci nedosledni. V »Gorici« zmerjajo starostuarje Kranjce s tujci in privandranji, »Slovenec« pravi, da to ni lepo, ker Slovenci ne smemo poznati provincializma. V deželnem šolskem svetu pa pravi klerikalec Bogumil Remec, da naj gredo Štajerci na Štajersko, Korošci na Koroško, a Kranjci naj ostanejo na Kranjskem. Z ozirom na to dvojno klerikalno lice smo mi samo konstatirali, da so klerikalci nedosledni in hinavski: enkrat pobijajo to, kar drugi sami zagovarjajo. Ako ni to nedoslednost in hinavščina, pa naj da »Slovenec« temu dvorezemu nožu drugo ime. Stvar ostane vendarle ista! Zatorej jih ponižno prosimo, naj se ne jeze na nas, ampak naj sami sebe primejo za ušesa, ker so tako nerodni!

— **Nadaljevalni učni tečaj za risanje** se je vršil z dovoljenjem c. kr. ministrstva za bogocastje in nauk lansko leto in letos od 15. aprila do 15. julija na meščanski šoli v Krškem. Poučeval je strokovni učitelj tov. Karel Humek vsak četrtek od 3. do 6. ure popoldne. Z njemu lastno spretnostjo je seznanil obiskovalce tečaja z metodo novodobnega risanja. Praktično in teoretično je obravnaval snov, ki jo predpisuje novi učni načrt za risanje od 3. do 8. razreda ljudskih šol, kakor risanje in slikanje ploskovnih predmetov in okraskov, geometrično in perspektivno risanje, modeliranje, izrezovanje, patroniranje itd. Udeležencev je bilo lansko leto 24, letos pa 23, in sicer so bile zastopane sledeče šole: Cerklje, Krško, Leskovec, Raka, Studenec, Zameško, Arčiče, Blanca, Rajhenburg in Videm. Dasi ravno je polovica teh šol oddaljena od Krškega 10 do 19 km, se vendar učiteljstvo ni ustrašilo dalnje poti niti slabega vremena, ampak se je redno udeleževalo pouka, ki je bil resnici zanimiv. Voditelju tečaja, kakor tudi obiskovalcem je gotovo najlepše plačilo za požrtvolnost zavest, da bo uživala sadove tega tečaja slovenska mladina.

— **Col nad Vipavo:** Prav veselo smo se imeli v nedeljo, dne 13. julija, na naši šolski veselici. Igrali so šolarčki tako ljubko, da je bilo rosno oko marsikaterega udeleženca. Da, bilo je pa tudi lepo! In šolarji še le! Pripravljali so se s prvim veseljem na igro. Na vzporedju sta bili dve igri »Čista vest« in »Kmet in avtomat«; razen tega pa še deklamacije in seveda tudi — zahvalni govor. Colčani so s svojo udeležbo dokazali, da jim je na srcu blagor mladine in da se tudi oni radi vesele z inajhnimi. — Čisti dobiček se porabi za našo skromno šolsko knjižnico. Saj naši malčki radi prebirajo knjige, le žal, da so slovenske mladinske knjige tako drage! Pohvalno pa moram omeniti še tukajšnje gospo učiteljico J. Kmet-Kosovo, ki je res imela dosti truda z igralci. — V hribih smo sicer, ali to nam nič ne de, saj so otroci povsod enaki. Naša edina skrb bodi: Vse za mladino!

Štajerske vesti.

— **Odprtje Božidar Flegeričevega nagrobnika in spominjske plošče.** V nedeljo, dne 17. avgusta t. l., se vrši pri Sv. Bolfenku blizu Središča slovesno odprtje nagrobnega spomenika in spominjske plošče pokojnega ljudskega pesnika Božidarja Flegeriča. Slovesnost se prične s cerkvenim opravilom in konča z ljudsko veselico na Flegeričevem domu. Natančni vzpored in razne podrobnosti se objavijo pravočasno.

— **Izjava okrajnih šolskih nadzornikov**, ki jo objavljajo v časnikih, se glasi: Okrajni šolski nadzorniki na Štajerskem, ki imajo priliko opazovati **slabe posledice, ki jih povzroča vedno odlašanje uravnave službenih dohodkov štajerskega učiteljstva**, stavijo na visokocenjene ude štajerskega deželnega zbora nujno prošnjo, poizkušati vse, da to **kvarljivo in za domače ljudsko šolstvo globoko oškodujoče stanje** čim prej preneha, ter da štajersko učiteljstvo dobi take službene dohodke, ki so primerne obstoječim draginjskim razmeram in važnosti njegovega poklica. — Smo hvaležni! Da bi le hasnilo!

— **Okrajni šolski sveti Rogatec, Ptuj in Ormož** so sklenili in izdali sledeči odlok: »Vsled pritožbe nekega šolskega vodje, da kraj. šol. svet ni hotel poravnati računov za učila in potrebščine šol. knjižnice, ki jih je nabavil šol. vodja, oz. domača učil. konferenca, se naroča vsem kraj. šol. svetom, da izročijo v izvršitveni naredbi c. kr. dež. šol. sveta z dne 19. sept. 1907 na str. 15 za učila in šol. knjižnico določene in v proračun sprejete minimalne zneske šol. vodstvu. Ako se določijo in dajo v ta namen večji zneski, tem bolje. — O nabavi učil in knjig za šolsko knjižnico namreč ni kompetenten krajni šol. svet, ampak edinole domača učiteljska konferenca, oz. od nje pooblašeni šolski vodja, ki imata za to potrebno pedagoško naobrazbo, česar navadno ni pričakovati od kraj. šol. sveta. Ob koncu leta imajo šol. vodje predložiti kraj. šol. svetu s potrdili opremljen račun o porabi dotičnih zneskov.« — Ta odlok je bil jako potreben, ker so v zadnjem času zaradi vpliva zastopnikov cerkve v krajnih šolskih svetih le-ti sklenili, da ne plačajo ničesar, kar ni od njih ali potom njih naročeno. Da so se pri tem vpoštevale samo klerikalne tiskarje in knjigarne, se razume, vpoštevale pa se niso ne kvaliteta ne cena. Često se je torej iz politiško strankarskih ozirov razmetaval denar na škodo daykoplavevalcev in šole.

— **Dr. Vošnjakova ljudska knjižnica v Slov. Bistrici.** Pišejo nam: Že par let obstoji Slov. Bistrica javna ljudska knjižnica s ponosnim imenom dr. Vošnjakova. Ime tega idealnega narodnega delavca pa nosi zato, ker je knjižnica njegovo delo, ker ji je on s podaritvijo gotove denarne vsote in množice knjig iz svoje zasebne knjižnice položil temelj. Z veseljem se še spominjamo otvoritve naše knjižnice, pri kateri je bil nayoč tudi dr. J. Vošnjak in kjer nam je pravil spomine izza 60 let, ko je on kot mlad in čil mož oral ledino na polju slovenske narodne zavesti na vročih tleh slov. bistriškega okraja. Pa dr. Jože Vošnjak že počiva na ljubkem venčeselskem pokopališču, njegovo dete, naša ljudska knjižnica, pa veselo uspeva in je postala važen činitelj za ljudsko izobrazbo v slovenjebistriškem okraju. Knjižnica je last naše narodne čitalnice, upravlja jo pa že od njenega začetka marljivo in vestno tukajšnja učiteljica Otilija Feiglova, ki ji bodi za požrtvolno delo izrečena iskrena zahvala.

Goriške vesti.

— **Učiteljstvo goriške okolice** je vlijudno vabljeno, naj brez odlašanja dopošlje letnino za 1913 za Šolsko Matico na sedanjega poverjenika tov. Ignacija Križmana, nadučitelja v Dornbergu. — Po naročilu ravnatelja Bežka: Fr. Bajt.

— **Za telovadnega učitelja** na državni gimnaziji v Gorici je imenovan Rudolf Cvetko, nadporočnik pri 16. pešp.

— **Na goriškem ženskem učiteljsku** so napravile koncem šolskega leta zrelostni izpit sledeče slovenske gojenke, in sicer za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Bajt Zora (z odliko), Bežek Mila (z odliko), Brumen Apolonija (z odliko), Cenčič Marija, Čok Ana (z odliko), Drobnič Marija (z odliko), Hvala Danica, Kosiša Marija, Künstner Marija, Lapajne Marija (z odliko), Nöth Ana (z odliko), Novak Leopolda, Perko Ljudmila, Saksida Berta (z odliko), Simčič Adolfa (z odliko), Slejko Ema (z odliko), Tomazič Marija (z odliko), Vinšek Dora (z odliko); za ljudske šole s slovenskim in hrvaškim učnim jezikom: Češči Zora (z odliko), Podmenik Zora, Prodan Marija, Simčič Emilija, Spinčič Sava, Špehar Zora, Turk Marta; za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom: Arrigler Marija, Brana Alojzija, Gorjup Ema, Kemperle Elka, Okroglič Ksavera, Povšič Lidija, Spazzapan Marija, Volk Angela.

— **Abiturientinje slov. učiteljska v Gorici** se tem potom najsrčneje zahvaljuje vsem onim, ki so se udeležili njihovega zabavnega večera. Obenem se zahvaljuje vsem gospodom in gopsem, ki so preplačali vstopino. Zahvaljuje se tudi gg. trgovcem, ki so darovali darove za loterijo. Ker pa ni bila dovoljena loterija, so se darovi oddali ženski podružnici C. M. D. v Gorici. Da je veselica tako lepo uspela, gre čast v prvi vrsti g. Komelu, ki nas je brezplačno poučeval. Srčna hvala tudi naši bivši kolegini g. H. Jerkičevi za njen trud. Dalje tudi gg. učiteljsčnikom - abiturientom, posebno g. Sancinu, g. Bratužu kakor tudi g. Neffatu in g. Kogoj. Čistega dobička je bilo 280 K, od katerih se je dalo 180 K za C. M. šolo na Blanči in 100 K za Šolski Dom. — Abiturientke slov. učiteljska v Gorici.

— **Repentabor.** Dne 6. t. m. je vladalo v srcih vseh tukajšnjih občanov izredno veselje. Praznovali smo dan, ki je bil posvečen v čast našemu vrlomu nadučitelju tov. Antonu Fakinu, ki se poslav-

lja po štiridesetletnem trudapolnem službovanju od svojih malih ter stopa v svoj trdozasluženi pokoj. — Isti dan je priredila šolska mladina v lepo okrašenih prostorih tukajšnjega šolskega poslopja svojo veselico z lepim vzporedom. Ze hitro popoldne se je zbralo pred šolskim poslopjem mnogo občinstva, ki je z nestrpnjo napetostjo pričakovalo pričetka veselice; pričakovalo, da se tudi ono dostojno zahvali in proslavi svojega učitelja in vsesplošnega dobrotnika. Ob štirih popoldne se je začela veselica med neštetim pokanjem topičey z nastopno deklamacijo učenke Stefanije Škabarjeve, ki se je poslovala v lepih verzih v imenu šolske mladine od svojega učitelja; a še v lepši nevezani besedi pa se je zahvalil v imenu zrelih mož iz vse občine g. Anton Guštin svojemu nekdanjemu učitelju za neštivilne dobrote ter ga prosil, naj jih tudi sedaj ne zapusti, naj prebiva tudi sladke urice pokoja med njimi. Nato se prikaže na odru slavljencev tov. Anton Fakin, se obema govornikoma iz srca zahvali, oriše delo sedemintridesetletnega službovanja v občini ter do solz ginjen sprejema presrčne dokaze simpatij vseh občanov ter izrazi svojo srčno željo, da ne samo živeti si želi med njimi, ampak tudi pokopan biti v njih sveti domači zemlji. Mislim, da mi ni potrebno posebe omenjati, da je med temi govori porosilo marsikatero oko v znak neomejene hvaležnosti in ljubezni. Po teh govorih se je razvila veselica ob nabito polnih prostorih obeh šolskih sob z bogatim vzporedom: deklamacijami, petjem, prizori in igro. Ljudstvo se je zabavalo, na slehnem obrazu se je čitala zadovoljnost. Vsa občina je bila zbrana pri šolski veselici, le enega smo pogrešali, in to je g. župnika. Ne vemo, kaj je temu vzrok, saj je bila vsa občina zbrana, najsibo kateregakoli mišljenja. Po šolski veselici se je zbralo starešinstvo v polnem številu, na čelu jim župan, v dobroznani gostilni g. Š. Ozbiča, kjer so se vršile vsestranske napitnice pri kozarcu kraškega terana med pokanjem in šviganjem umetalnih ognjev. Vsa čast zavednim občinarjem, posebno pa še občinskemu zastopu!

Tržaške vesti.

— **Letno poročilo Ciril-Methodove šole v Trstu.** Ciril-Methodova šola v Trstu je izdala ob zaključku šolskega leta obširno tiskano letno poročilo (39 str.). Vsebinsko poročila je sledeča. V začetku kratkega uvoda z naslovom: Četrtna stoletja in z razpredelnico razvika šole v minulih 25 letih, iz katere se da posneti, da je obiskovala Ciril-Methodovo šolo v prvem letu njenega obstanka 74 otrok, a je število učencev naraslo v 25 letih na 833 otrok. — Nato je slika nove Ciril-Methodove šole pri Sv. Jakobu in štirje čedni načrti vseh nadstropij te nove šole. — Za šolskim poročilom sledi drugi oddelek poročila z naslovom, Učiteljski zbor, ki pokaže, da je poučevalo na šoli 40 učnih oseb, in sicer voditelj in voditeljica šole, 33 učiteljev in učiteljic ter 5 pomožnih veroučiteljev. Tretji oddelek poročila vsebuje kroniko, četrti pa nosi naslov: Zbirke učil in knjižnice. Za učila se je potrošilo v letošnjem šolskem letu 1810 K; knjižnica šteje 361 knjig. Peti oddelek poročila ima imenik vseh otrok na Ciril-Methodovi šoli, na koncu poročila pa je pregledna statistična razpredelnica vseh treh Ciril-Methodovih šol v Trstu, namreč deške, deklishe in one na Acquedottu. Iz te razpredelnice je razvidno, da je bilo ob koncu šolskega leta navzočih na Ciril-Methodovih šolah v Trstu 1722 otrok. Od teh ima domovinsko pravico v Trstu 1025 otrok. — To poročilo priporočamo ne samo Slovencem, ampak tudi vladi ter Italijanom, posebno pa gospodom okolo »Indipendenta« in »Piccola«, ki vedno pišejo o pritepenih. Dobro naj si zapisejo, da je v Trstu na Ciril-Methodovih šolah 1025 slovenskih otrok, tržaških Slovencev, za katere bi moral skrbeti mestni magistrat ali vlada, a so odvisni od podpora našega ljudstva. Kam bi šli vsi ti otroci, ko bi ne bilo Ciril-Methodove šole? — Slovenci, tu vidite važnost naše Družbe. Podpirajte jo! — V poročilu smo opazili več slovniških in stilističnih napak. Naj navedemo samo nekatere! Str. 3: **Četrtna** stoletja — pravilno: **Četr!** Str. 14: ni bilo mogoče **početi** s poukom — pravilno: **pričeti** (početi — kaj?, pričeti — s čim?). Str. 15: v jezuitski cerkvi — pravilno: jezuitski. Str. 16: Letos je na naši šoli nanovo nameščen kot suplent v Krmin prestavljenega učitelja J. Ribičiča g. Jakob Meršek, nekdanji učenec naše šole. . . . Neumljivo! Str. 17: naredil izpit — prav: napravil . . . Od str. 24. dalje: abecedni red (s, š, z in ž!), Str. 38: zrel — nezrel — prav: sposoben — nesposoben (geeignet — nicht geeignet!). Itd.

— **Dijaki darovali »Legi« 10.000 K.** Maturanti italijanske gimnazije »Dante Aligieri« v Trstu — 34 po številu — so

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

darovali »Legi nazionale znesek 10.000 K. Fanje so zbirali denar že od druge šole in so poklonili društvu dar v spomin na svojo maturo.

Istrske vesti.

— Iz Pulja poročajo: Na tukajšnjih srednjih šolah so se vršili te dni maturitetni izpiti. Na gimnaziji se je prijavilo 12 kandidatov in 4 kandidatkinje. Med kandidati sta bila dva Hrvata in pet Slovencev. Ostali so bili: 2 Italijana, 1 Poljak in 3 Nemci. — Med kandidatkinjami je bila ena Slovenka, dve hčerki čeških staršev in 1 Nemka. — Slovenci so vsi dobro položili izpit. Tudi Slovenka je dobro napravila zrelostno izkušnjo. — Na realki je maturiralo 13 kandidatov, med njimi 1 Slovenec in 1 Hrvat, ki sta dobro položila izkušnjo. Na gimnaziji sta padla dva kandidata na 6 mesecev in na realki eden na eno leto; propadli so vsi Italijani.

— Iz narodne Zajednice za Istro. V zadnji mesečni seji je poročal profesor Crvarič v delovanju prosvetnega odbora N. Z. z. J. — V minoli sezoni, to je v šolskem letu, je bilo 23 predavanj: v Voloskem, v Rukavcu, Veprincu, v Zemetu, v Mihotičih, v Lovranu, v Matuljah. Vsa predavanja so bila spremljana po skioptičnih slikah in so predavali: prof. Crvarič, prof. Raič, prof. Osterman, prof. dr. Tentor, dr. Kovačević, dr. Bakarčić, veterinar Mrakovčić, dr. Kiseljak, prof. Ivančić, inž. Kopecy. — Predavanj se je deležilo okoli 1820 oseb, ne računaje, pri tem učencev, ki niso plačevali nikake vstopnine, dočim so drugi plačevali po 10 stotink. Dohodkov je bilo okoli 360 K, stroškov pa 300 K. Na tem, da ni bilo več stroškov, se je zahvaliti podružnici »Pučke Prosvjete« na Sušaku, ki je vse slike odstopala brezplačno. Predavanja po okoliščini so bila jako dobro obiskovana. Narod se je jako zanimal zanje. Zdi se, da je to res najlepša pot, da se narodu zabavnim načinom nudi koristnega pouka. — Nadejamo se, da bo prihodnje leto število predavanj še večje. — S predavanjem pričnemo takoj koncem septembra. Zaposliti hočemo strokovnjake, da bodo predavali o gospodarstvu — n. pr. o gojenju murv, perutninstvu, vinogradništvu, čebelarstvu itd. Narodna Zajednica bo skrbela, da dobi zavodov, ki odstopijo slike, potrebne za taka predavanja.

— Gospodinjski tečaji v Istri. Deželni odbor istrski je v sporazumu z namestništvom v Trstu sklenil prirediti posebne tečaje za kmetijske gospodinje v Istri. Ti tečaji od početka ne bodo stalni, a vzdržavala jih bo dežela in država. Po učevali bodo gospodinje potovalni učitelji za kmetijstvo, živinozdravniki, razne strokovno usposobljene učiteljice in pa zdravniki o higieni.

— Otroci v zdravilišču Gradežu. Malih kopališčnih gostov, ki imajo zavetišče v otroškem hospicu v Gradežu, je letos 280. Od teh jih je 93 doma v Gradežu, drugi so pa iz dežele Goriške, Ljubljane, Gradca, Opave, Ljubna, Inomosta in z Dunaja.

Koroške vesti.

—k— Podjanski krožek »Gorotana« je zboroval dne 25. junija v Pliberku. Mimo raznih drugih zadev, ki se jih je dotaknil predsednik v pozdravnem nagovoru je omenil tudi spremembo v predsedstvu okrajnega šolskega sveta. Spomnil se je nadalje tudi naglo preminulega prof. Pajka, prijatelja slov. učiteljstva in marljivega slovenskega znanstvenika. — Tovariš ki je poročal o položaju, je podal v široko zasnovanem govoru pregled slov. učiteljskega gibanja na Koroškem o njega početka, o njegovih uspehih, neuspehih, o hudih nasprotstvih, o težavnem položaju slov. učiteljstva, o bodočih njegovih nalogah. Konstatiral je, da se je smer stanovske politike, stremeče za tem, da vedno spravi stanovske interese v sklad z narodnimi, da se osamosvoji od tradicionalne učiteljske politike in vedno doslednejše uvveljavlja one interese in ideje, ki so za učiteljstvo in narod življenskega pomena, bila le učiteljstvu in dobri stvari v korist in se je vseskozi obnesla. Poudarja pa, ako hočejo slov. koroški učitelji v svojem težkem boju za obstoj uspeti, jim je treba izredne discipline, najtesnejše združitev, idealnega, požrtvovalnega tovarištva, solidarnega nastopa, treba pa je tudi, da sleherni slov. učitelj z največjo

vestnostjo izvršuje svoj poklic, da v vsakem oziru vzorno živi, da se strokovno, politično in gospodarsko izobražuje in si pridobi prepotrebne zaslombe v ljudstvu. Končno je še označil stališče v »Gorotanu« organiziranega slov. učiteljstva napram »Lehrerbundu.« Ker ta odločno poudarja svoj nemško-nacionalni značaj, ne more in ne sme biti njegov član noben učitelj, ki je član »Gorotana«. Slov. učitelji pa tudi ne morejo priznati »Lehrerbundu« značaj stanovske organizacije dotlej, dokler odreka slov. učiteljem pravico organizirati se na narodni podlagi, ki jo sam poudarja, dotlej da je priganjač nazadnjaške vladujoče nemške stranke in dotlej pospešuje in odobrava zapostavljanje in zatiranje slov. stanovskih tovarišev. Bolj kot doslej bo »Gorotan« gledal, da bodo njegove vrste čiste, da sprejema le res značajne tovariše v svojo sredo. »Ne v našem številu, v naši duševni in moralni superiornosti je naša moč.« je dejal poročevalec ob zaključku svojih izvajanj. — Poročevalec o kmetijsko-nadaljevalnih tečajih na ljudskih šolah je uvodoma izvajal, da je našega žalostnega narodnega položaja dosti krivo pomanjkanje strokovne izobrazbe naše kmetijske mladine. Zato je eno izmed življenskih vprašanj koroških Slovencev, da organiziramo strokovno izobraževanje te mladine. Podal je nato načrt ustroja kmetijsko nadaljevalnih tečajev ter v debati dodal še razne nasvete glede njih ustanovitve, vodstva in učnih pripomočkov. Obrambnemu odseku »Gorotana« se je poverila naloga, da poskrbi, da pride vprašanje organizacije strokovne izobrazbe kmetijske mladine čimprej v pravi tir in da stopi v to svrhu v dogovor z merodajnimi činitelji. Ko bo to vprašanje načelno rešeno, bo naš šolski program za važno točko bogatejši. Šolski odsek »Gorotana« si je namreč postavil nalogo, da izdeja podroben šolski program v smislu reformnih teženj, nanašajočih se na šolstvo na kmetih, oziraje se pri tem na posebne razmere v posameznih slovenskih deželah. Na več sestankih, posebno na velikonocnem sestanku v Celovcu je preresetaval vprašanje reforme ljudske šole in prišel do povsem pozitivnih zaključkov in načrtov. — Tretji referent, ki je imel nalogo podati sliko in kritiko slovenskih učiteljskih organizacij in njih stanovske politike, je najprej z višjega vidika pojasnil nalogo in pomen stanovskih in strokovnih organizacij v sodobnem političnem življenju, v katerem opažamo očitno tendenco prehajanja težišča politične moči s političkih strank na stanovske, strokovne in druge interesne organizacije, ki postajajo čimdalje važnejši činitelji politične moči, kakor nam to n. pr. dokazuje sindikalistično gibanje, ter potem osvetlil slovenske učiteljske razmere (posebno na Kranjskem) in prišel do zaključka, da je zgolj zahteva politične zrelosti, da slovensko učiteljstvo stremi po skupni, izvenstrankarski stanovski organizaciji, ki bo edino z uspehom zastopala naše skupne socialne težnje, zabranjevala korupcijo v naših vrstah od strani vladujočih strank, ter šele omogočila ločitev duhov na strogo idejni podlagi brez političnega ozadja in njih organizacijo v posebnih učiteljskih društvih s kulturno smerjo in načelno podlago. Obžaluje, da slov. učiteljstvo nima danes skupne strogo stanovske organizacije na izvenstrankarskem stališču, ki bi ji vsi koroški slovenski učitelji brez načelnih pomislekov lahko pristopili in v kateri bi našli osamljeni, kakor so, krepko oporo. Izrazil je se želja, da se predavanj, ki je globoko zamišljeno, objavi. — Preresetale so se še razne aktualne zadeve, sklenile nekatere resolucije, ki se posljejo načelniku šol, odseka, da potrebno ukrene. Določil se je podroben program za prihodnji sestanek, na katerega se povabijo razni podjanski veljaki in prijatelji slovenskega učiteljstva. Po peturnem posvetovanju je tovariš predsednik zaključil zborovanje, zahvaljujoč referente za njihov trud. Da počastimo na skromen način spomin prof. Pajka, smo zbrali nekaj kronice za obrambna društva.

—k— Naše šolstvo. Da koroško šolstvo, ki bi mu gotovo iskal zamen enakega, v popolni meri vrši svoj namen, kakor mu ga je določil že svoičasni deželni šolski nadzornik Gobanc, češ: utrakvistične šole so najsigurnejše sredstvo za germanizacijo koroških Slovencev, o tem nas je, žal, zadostno poučila vsa minolost, kakor nam to tudi jasno priča dejstvo, da nemški Schulverein ne vzdržuje na Koroškem niti ene privatne šole, zato pa s tem večjo vneto podpira utrakvistične

šole in otroške vrtce v »ogroženih« krajih, nabavlja šolam brezplačno nemške šolske knjižnice, daje nagrade učiteljem, podpore učiteljskim itd. Oglejmo si nekoliko поблиže številke, ki jih posnemamo iz nemških listov: Glasom teh poročil leta 1912. prispejal je Schulverein za šolska poslopja v Brnci, Grebinju, Bilčovsu, Mariji na Zili, za otroške vrtce v Pliberku, Zelezni Kapli, Področici, Borovljah, na Bistrici, v Guštanju, na Prevaljah, v Velikovcu in St. Rupertu pri Celovcu. Nadalje za učila (mladinske knjižnice) 3848 K, za božičnico na 13 šolah 2265 K, nagrade nemškim in nemškutariskim učiteljem 3540 K; vsega skupaj je izdal Schulverein v tem letu 50.243 K. Ta dejstva nam zadostno ilustrirajo naš demoralizirajoči šolski sistem, ki so ga ustvarili Nemci in ga pod protektoratom vlade vzdržujejo z schulvereinskimi denarjem. Ležeče jim je edino le na tem, da vrši svoj glavni namen — germanizacijo slovenske mladine.

—k— V uradnem listu c. kr. deželne šolskega sveta, »Verordnungsblatt für das Herzogtum Kärnten« so dolgo pisali: »Des Dienstes entsagt hat...«, dokler jih ni opozoril neki slovenski učitelj, da to ni nemško, ampak da se mora glasiti: »Dem Dienste entsagt...« Zdaj pišejo: »Ernannt wurden: Der Lehrer N. in B. zum Lehrer in C.«, tako da se človek ne spozna od samih »in«. Ali gospodje na c. kr. deželni šolskem svetu ne vedo, da je imenovan »der Lehrer in B. zum Lehrer für C.«, ker ni imenovan za staro mesto, ampak za novo?! Slovenci morajo učiti Nemce — nemščine. Toliko let obiskujejo nemške šole, pa ne znajo pravilno svojega jezika, Slovenci pa naj bi se kar brez šol naučili pravilno svojega jezika, češ: saj se otrok doma uči slovenščine! Ali je to logika — kaj ne?!

—k— Freie Schule — predavanje v Volšperku. V soboto se je vršilo v Volšperku predavanje, ki ga je priredilo društvo »Freie Schule«. Predavanje je bilo razmeroma za ta kraj izredno dobro obiskano. Posebno častno so bili zastopani šolski krogi. Predaval je dr. Bernhard z Dunaja, in sicer o predmetu: »Prosta šola in klerikalizem«. Govornik je v navdušenem govoru poudarjal predvsem splošno šolstvo v Avstriji, pri čemer je omenil, da je Avstrija pod plaščem ustave vendarle policijska in duhovniška država. Čerkev pa ne postavlja nikakih pozitivnih naukov, marveč samo negativne. To je dobro premišljeno in zvičajno. Posebno je poudarjal za razvoj narodov, bodisi duševni kakor materialni, najbolj pogubonosno delo redovnikov, posebno jezuitov, ki so prišli že celo med ljudstvom v pregovor: »Hinavski in zvit kot jezuit«. Končno je poudarjal, da morajo biti učitelji popolnoma prosti, da se jim ne sme vsiljevati obene prisiljene metode in da naj učijo, kar lahko zagovarjajo pred svetom in pred svojo poštono vestjo. Govornik je žel za svoja temeljita izvajanja viharna odobravanja, in videlo se je, da njegova prepričevalna, tako resna in dosledna izvajanja ne ostanejo brez uspeha.

—k— Iz Sovč pri Podkloštru poročajo: Preteklo soboto je šolska mladina iz Rateč na Gorenjskem poletela v našo vas. Izlet so napravili otroci pod vodstvom učiteljstva čez Rateško planino na vrh Petelinjeka (1547). Od tu je lep razgled po Zilski dolini in dolini Drave. Nasproti dviguje svoj greben naš Dobrač. Vidijo se jezera, kakor: Blaško, del Vrbskega in del Osojskega. V Sovčah so imeli odmor in kosilo. Slišali smo narodne in tudi umetne popevčice, in milo nam je bilo pri srcu, ko smo pomislili, da v naših šolah ne smejo otroci slovensko niti govoriti, še manj pa peti. Popoldan so odšli na vlak v Podklošter do Trbiža. Tu so še obiskali tesni Žlice. Lepo je bilo gledati deklice v narodni noši, dečke pa opremljene z gorskimi pacificami. Vsi pa so bili odlični z »ravšjem«. Učiteljstvo kranjskih šol pa vabimo, naj čisto priraja izlete s svojo šolsko mladino v tožni Koratan.

—k— Volčja črešnja. V Rožni dolini je jedla petletna hčerka posestnice Pavline Sternatove, Antonija, volčje črešnje, ki jih je našla na kupu, na katerem se je igrala. Dekle je drugi dan zaradi zastrupljenja umrlo.

Splošni vestnik.

† Prof. dr. Karel Glaser je umrl dne 18. t. m. v bolnici v Gradcu, odkoder so

ga prepeljali v Hoče na Štajerskem, kjer so ga pokopali. — Zadnje čase je živel v Hočah, kjer je počival po težkem, nemirnem življenju. Pravega počitka si ni dal niti tu, dasi je bil mož star že do 80 let. Baval se je še vedno s svojimi načrti. Imel je cele kupe rokopisov, prevodov in razprav — ki jih ni mogel spraviti v svet. To mu je težilo njegova stara leta. Zdelo se mu je namreč, da ima mnogo sovražnikov. Dr. K. Glaser je bil izredno priden mož, ki je mnogo študiral. V jezikih in orientalskih študijah bi se z njim težko kdo meril. Imel pa je nesrečo, da se mu nič na svetu ni hotelo posrečiti. Njegove družinske razmere so bile neugodne. V življenju se je kazala nervoza, ki je bila posledica marljivega dela. V mladih letih je deloval kot profesor v Trstu in se je udeleževal tudi društvenega življenja. Zanimal se je za svetovne literature, najbolj ga je zanimal orientalski svet in Shakespeare. — Napisal je več razprav in prevajal Shakespearija. Potem se je lotil pisanja »Zgodovine slovenskega slovstva«. Lahko rečemo, da ni še nihče trpel toliko za kak svoj spis kakor Glaser zaradi tega svojega dela. Res je, da Zgodovina ni popolna — leži pa v njej ogromno truda. — Kritiki so Glaserja raztrgali — Glaser pa se je branil, kakor je vedel in znal. Vkljub vsem napakam nam vendar do danes izborna služba njegova Zgodovina in čakali bomo menda še dolgo, preden bodo kritiki boljše napisali. Iz Trsta je šel Glaser za profesorja v Oger, Gradišče, kjer je bila zadnja njegova služba. Dr. Glaser je bil uverjen, da je njegovo delo dobro — zato so ga neuspehi boleli. — V prejšnjih letih je tudi večkrat kaj napisal za naš list. Sploh se je zanimal za gibanje in delovanje naprednega slovenskega učiteljstva. — Bodi mu ohranjen blag spomin tudi v naših vrstah!

Združenje vseh naprednih učiteljskih društev v Avstriji brez razlike narodnosti je dejstvo, ki ima velikanski pomen za bodoči razvoj ljudske šole. Važno je tudi, da se je to zgodilo baš v času, ko se bo ljudska šola reformirala. Da se bo to zgodilo v narodnem in naprednem duhu, to bo največja in najvažnejša naloga imenovane zveze. Zatorej jo moramo pozdravljati vsi narodni in napredni učitelji iz vsega srca. Živela!

Učiteljska beda na Češkem. Iz Dečina poročajo: Koncem šolskega leta je bilo 21 nadomestnih učnih oseb za dobo počitnic odpuščenih in jim je ustavljena plača. Vsega skupaj je v tem okraju zdaj 46 učnih oseb nenameščenih.

Tečaj za uporabo sadja in zelenjadi priredi kranjska kmetijska šola na Grmu od 1. do 5. septembra s sledečimi vzporredom: V ponedeljek 1. septembra od 2. do 4. ure: Pomen konserviranja sadja in zelenjadi. Vzroki pokvarjenja sadja. V torek 2. septembra od 8. do 10. ure: Dopoldne: Kipenje. Kisanje zelenjadi. Konserviranje zelenjadi v kozarcih in puščah. Od 10. do 12. ure: Praktične vaje. Popoldne od 2. do 4. ure: Naprava meze, može in zdriza. Od 4. do 6. ure: Praktične vaje v sadni kuhinji. V sredo 3. septembra od 8. do 10. dopoldne: Vlaganje sadja v kozarce (naprava kompota). Shranjevanje sadnih konzerv. Od 10. do 12. ure: Praktične vaje v sadni kuhinji. Popoldne od 2. do 4. ure: Naprava soka iz jagodičevja in drugega sadja. Od 4. do 6.: Praktične vaje v sadni kuhinji. V četrtek 4. septembra: Dopoldne od 8. do 10. ure: Sušenje sadja in zelenjadi. Od 10. do 12. ure: Praktične vaje v sušenju. Popoldne od 2. do 4. ure: Obiranje in spravljavanje (shranjevanje) sadja. Vlaganje sadja v zaboje, košarice in sode v svrhu kupčije. Od 4. do 5. ure: Praktične vaje v sadovnjaku in sadni kleti. V petek dne 5. septembra: Dopoldne od 8. do 10. ure: Naprava sadjevca (mošta). Sestava sadja in mošta. Kipenje mošta. Naprava oceta. Od 10. do 12. ure: praktično razkazovanje v vinski kleti. Popoldne od 2. do 4. ure: Ravnanje s sadjevcem, boleznim sadjevca in ravnanje s pokvarjenim sadjevcem. Od 4. do 5. ure: Praktične vaje v vinski kleti. — Predavanja od 1. do 4. septembra so namenjena v prvi vrsti našim gospodinjam in dekletam; 4. in 5. pa gospodarjem. Tečaja se je udeležiti vseh 5 dni ali pa tudi samo prve 3 dni ali pa tudi zadnja dva dneva. Ker se sprejme z ozirom na praktične demonstracije le omejeno število udeležencev, se je treba prijaviti do 17. avgusta. Oddalnim in podpora potrebnim udeležencem s Kranjskega, ki za podporo pravočasno po dopisnici prosijo, povrne ravnateljstvo stro-